

пункт 1.6
Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо підвищення рівня корпоративного управління
в акціонерних товариствах

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

1. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. Частину другу статті 586 Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 40—44, ст. 356) після слів “не встановлено договором” доповнити словами “або законом”.

2. Частину другу статті 17 Закону України “Про заставу” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 47, ст. 642; 2004 р., № 11, ст. 140) після слова “заставодержателя” доповнити словами “, якщо інше не встановлено договором або законом”.

3. У Законі України “Про нотаріат” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 39, ст. 383; 2009 р., № 13, ст. 161; 2013 р., № 33, ст. 436):

1) частину першу статті 34 доповнити пунктом 9¹ такого змісту:

“9¹) накладають заборону щодо відчуження грошових сум, які внесені в депозит відповідно до Закону України “Про акціонерні товариства””;

2) статтю 85 викласти в такій редакції:

“Стаття 85. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів

У передбачених законодавством України випадках державна нотаріальна контора або приватний нотаріус приймає від боржника в депозит грошові суми і цінні папери для передачі їх кредитору, а в установлених Законом України “Про акціонерні товариства” випадках приймає в депозит грошові суми та накладає заборону на їх відчуження.

Про надходження грошових сум і цінних паперів державна нотаріальна контора або приватний нотаріус повідомляє кредитору і на його вимогу видає йому грошові суми і цінні папери.

Прийняття державною нотаріальною конторою або приватним нотаріусом грошових сум і цінних паперів провадиться за місцем виконання зобов'язання.”.

4. Закон України “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень” (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 11, ст. 140) доповнити статтею 16¹ такого змісту:

“Стаття 16¹. Пріоритет обтяжень, що виникли внаслідок обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій акціонерного товариства

Публічна безвідклична вимога про придбання акцій акціонером власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства має вищий пріоритет. У разі наявності встановленого за договором обтяження акцій товариства, що належать іншим акціонерам, зазначене обтяження не впливає на право акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства придбати акції такого товариства, що належать його акціонерам.

У такому разі акціонер — власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства вносить у депозит державної нотаріальної контори або у приватного нотаріуса, зазначеного у публічній безвідкличній вимозі про придбання акцій, грошові суми, що належатимуть акціонерам у результаті придбання в них акцій. При цьому державна нотаріальна контора або приватний нотаріус накладає заборону на відчуження таких грошових сум відповідно до умов договору, згідно з яким було встановлено обтяження на акції, які були викуплені.”.

5. У Законі України “Про акціонерні товариства” (Відомості Верховної Ради України, 2008 р., № 50—51, ст. 384; 2011 р., № 29, ст. 272, № 35, ст. 344):

1) у частині другій статті 8:

у пункті 2 слова “як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про цінні папери та фондовий ринок” замінити словами “як середній біржовий курс таких цінних паперів на відповідній фондовій біржі, розрахований за останні три місяці їх обігу, що передують дню, на який визначається ринкова вартість таких цінних паперів у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку”;

доповнити частину пунктом 3 такого змісту:

“3) для емісійних цінних паперів, що перебувають в обігу на фондових біржах, у разі, коли неможливо визначити ринкову вартість цінних паперів за останні три місяці їх обігу, що передують дню, на який визначається ринкова вартість таких цінних паперів, — як вартість цінних паперів станом на таку дату, визначену відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність.”;

доповнити частину абзацом такого змісту:

“У разі коли цінні папери перебувають в обігу на двох і більше фондових біржах, а їх середній біржовий курс за останні три місяці обігу, що передують дню, на який визначається ринкова вартість таких цінних паперів, на різних біржах відрізняється, ринкова вартість цінних паперів розраховується наглядовою радою (або виконавчим органом товариства, якщо утворення наглядової ради не передбачено статутом товариства) в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.”;

2) частину другу статті 33 доповнити пунктом 13¹ такого змісту:

“13¹) прийняття рішення про надання особі, яка стала власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства, за акціями якого розраховується біржовий курс у встановленому законодавством порядку, права застосувати процедуру, передбачену статтею 65¹ цього Закону.”;

3) частину п'яту статті 42 доповнити абзацом такого змісту:

“Рішення загальних зборів з питання, передбаченого пунктом 13¹ частини другої статті 33 цього Закону, приймається не менш як 95 відсотками загальної кількості голосів акціонерів.”;

4) у статті 65:

у частині першій:

абзац перший викласти у такій редакції:

“1. Особа (особи, що діють спільно), яка внаслідок придбання акцій товариства з урахуванням кількості акцій, які належать їй та її афільйованим особам, стала (прямо або опосередковано) власником контрольного пакета акцій товариства у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства, протягом 20 днів з дати придбання зобов'язана запропонувати всім акціонерам придбати у них прості акції товариства, крім випадків придбання контрольного пакета акцій у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства у процесі приватизації.”;

друге речення абзацу другого після слів “контрольний пакет акцій товариства” доповнити словами і цифрами “у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства”;

пункт 1 частини другої після слів “контрольний пакет акцій товариства” доповнити словами і цифрами “у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства”;

частину третю після слів “придбана контрольний пакет акцій” доповнити словами і цифрами “у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства”;

частину четверту викласти у такій редакції:

“4. Ціна придбання акцій повинна довінювати їх ринковій вартості, визначеній відповідно до статті 8 цього Закону. При цьому ціна придбання не може бути нижчою за:

номінальну вартість акцій;

найвищу ціну, за якою особа (особи, що діють спільно) придбавала акції цього товариства протягом шести місяців, що передують дню надіслання товариству публічної безвідкличної пропозиції (оферти) для всіх акціонерів — власників простих акцій товариства про придбання акцій.”

Ринкова вартість акцій визначається станом на день, коли особа (особи, що діють спільно) вчинила правочин, у результаті виконання якого вона стала (прямо або опосередковано) власником контрольного пакета акцій товариства у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства.”;

частину п'яту викласти у такій редакції:

“5. Протягом 30 днів з дня закінчення зазначеного у пропозиції строку особа (особи, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства, повинна сплатити акціонерам, які прийняли пропозицію, вартість їхніх акцій виходячи із зазначеної у пропозиції ціни придбання, а акціонер, який прийняв пропозицію, повинен вчинити усі дії, необхідні для набуття особою (особами, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства, права власності на його акції.”;

частину шосту після слів “власником контрольного пакета акцій” доповнити словами і цифрами “у розмірі більше ніж 50 та менше ніж

75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства”;

доповнити статтю частиною сьомою такого змісту:

“7. Положення цієї статті не поширюються на осіб, які набули контрольний пакет акцій у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства внаслідок виконання такими особами зобов'язань щодо викупу акцій, які виникли у них за результатами придбання контрольного пакета акцій у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків простих акцій такого товариства.”;

5) доповнити Закон статтею 65¹ такого змісту:

“Стаття 65¹. **Обов'язковий продаж акцій акціонерами на вимогу акціонер-власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства**

1. Загальні збори публічного акціонерного товариства, за акціями якого розраховується біржовий курс у встановленому законодавством порядку, мають право прийняти рішення про надання акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства права вимагати у всіх акціонерів продати належні їм акції товариства. У такому разі всі акціонери публічного акціонерного товариства зобов'язані продати належні їм акції акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій.

Загальні збори можуть прийняти таке рішення тільки після виконання акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства дій, передбачених статтею 65 цього Закону, та не раніше ніж через п'ять місяців з дати опублікування інформації про набуття особою права власності на 95 і більше відсотків акцій товариства.

У рішенні загальних зборів про надання акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства права вимагати у всіх акціонерів продати належні їм акції товариства повинна зазначатися ціна обов'язкового продажу акцій, визначена в порядку, встановленому цією статтею.

2. Наглядова рада (або виконавчий орган товариства, якщо утворення наглядової ради не передбачено статутом товариства) не пізніше ніж за три дні до дати проведення загальних зборів затверджує ціну обов'язкового продажу акцій.

Ціна обов'язкового продажу акцій дорівнює їх ринковій вартості, визначеній відповідно до статті 8 цього Закону. При цьому ціна обов'язкового продажу акцій не може бути нижчою за:

поміальну вартість акцій;

найвищу ціну акції, за якою особа, яка стала власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства, придбавала акції

цього товариства протягом шести місяців, що передують дню опублікування інформації про набуття особою права власності на 95 і більше відсотків акцій товариства;

ціну, визначену відповідно до вимог абзацу третього частини четвертої статті 65 цього Закону, у разі, коли особа набула 95 і більше відсотків акцій товариства внаслідок виконання зобов'язання щодо пропозиції викупу акцій, яке виникло в акціонера, що став власником контрольного пакета акцій товариства у розмірі більше ніж 50 та менше ніж 75 відсотків або у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства.

Ринкова вартість акцій визначається станом на день, що передусє дню опублікування в установленому порядку повідомлення про скликання загальних зборів для прийняття рішення, передбаченого частиною першою цієї статті.

Оплата акцій, що викупуються, здійснюється виключно у грошовій формі.

3. Акціонер — власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства протягом 10 робочих днів з дати проведення загальних зборів, на яких прийнято рішення, передбачене частиною першою цієї статті, має право надіслати до товариства публічну безвідкличну вимогу про придбання акцій у всіх власників акцій товариства. Процедура придбання акцій у разі подання публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій до товариства має проводитися протягом 90 днів з дати подання до товариства такої вимоги.

Протягом 10 робочих днів після отримання товариством публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій копія такої вимоги надсилається товариством до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Центрального депозитарію цінних паперів.

Після надходження від товариства копії публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій Центральний депозитарій цінних паперів складає перелік акціонерів, які мають здійснити продаж належних їм акцій товариства, станом на дату обліку, визначену акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства у публічній безвідкличній вимозі про придбання акцій, та надсилає перелік товариству.

Центральний депозитарій цінних паперів протягом трьох робочих днів з дати отримання від публічного акціонерного товариства копії публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій надсилає її депозитарним установам, у яких відкрито рахунки у цінних паперах акціонерів, які мають здійснити продаж належних їм акцій товариства. Депозитарна установа після отримання копії публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій протягом п'яти робочих днів надсилає її акціонерам, які мають

здійснити продаж належних їм акцій товариства. Зазначені дії проводяться у спосіб, передбачений законодавством про депозитарну систему України.

У разі неможливості надіслання депозитарною установою копії публічної безвідкличної вимоги акціонерам, які мають здійснити продаж належних їм акцій, внаслідок обставин, що не залежать від неї, депозитарна установа повідомляє про це акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства.

Публічна безвідклична вимога про придбання акцій також подається акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства до депозитарної установи, у якій відкрито його рахунок у цінних паперах.

4. Публічна безвідклична вимога про придбання акцій розміщується товариством на власному веб-сайті та у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів протягом двох робочих днів після її отримання товариством.

Публічна безвідклична вимога про придбання акцій повинна містити дані про:

акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства та його афілійованих осіб (прізвище (найменування), місце проживання (місцезнаходження) акціонера та його афілійованих осіб, контактні дані акціонера, кількість, тип та/або клас акцій товариства, належних акціонеру та кожній з афілійованих осіб);

ціну придбання акцій з посиланням на відповідне рішення наглядової ради (або виконавчого органу товариства, якщо утворення наглядової ради не передбачено статутом товариства), яким затверджена ціна обов'язкового продажу акцій товариства;

умови оплати акцій із зазначенням того, що акціонери можуть отримати грошові суми за викуплені у них акції у державній нотаріальній конторі або приватного нотаріуса;

державну нотаріальну контору або приватного нотаріуса, у депозит якого будуть внесені грошові суми за викуплені акції;

реквізити емітента акцій, які будуть придбаватися;

реквізити депозитарної установи, у якій відкрито рахунок у цінних паперах особи, яка стала власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства;

дату, на яку Центральним депозитарієм цінних паперів буде складатися перелік акціонерів та яка є датою надіслання до товариства акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій такого товариства публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій.

Публічна безвідклична вимога про придбання акцій підписується акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства.

5. У разі наявності обмеження (обтяження) акцій публічного акціонерного товариства Центральний депозитарій цінних паперів у встановлених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку порядку, строки та формі надає акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства та товариству таку інформацію:

1) прізвище, ім'я та по батькові (найменування) акціонера, акції якого придбаваються та на які накладено обмеження (обтяження);

2) кількість акцій, які викуповуються та на які накладено обмеження (обтяження);

3) реквізити депозитарної установи, депонентом якої є акціонер, акції якого придбаваються та на які накладено обмеження (обтяження).

Зазначена інформація надається акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства під час внесення державній нотаріальній конторі або приватному нотаріусу у депозит грошових сум за викуплені акції.

6. Центральний депозитарій цінних паперів забезпечує з дати отримання від публічного акціонерного товариства копії публічної безвідкличної вимоги про обов'язковий продаж акцій в порядку, визначеному Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, встановлення обмеження, визначеного відповідно до законодавства про депозитарну систему України, на здійснення операцій з усіма акціями товариства, які будуть придбаватися.

Зазначене обмеження знімається Центральним депозитарієм цінних паперів, якщо акціонер — власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства протягом 90 календарних днів не надав документи, що підтверджують оплату акцій які придбаваються.

7. Протягом п'яти робочих днів після отримання публічним акціонерним товариством від Центрального депозитарію цінних паперів переліку акціонерів товариство зобов'язане надіслати кожному акціонеру, акції якого придбаваються, засвідчену товариством копію публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій.

Товариство протягом двох робочих днів після надіслання кожному акціонеру, акції якого придбаваються, засвідченої товариством копії публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій повідомляє про це акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства із зазначенням кількості акцій, що належать акціонерам і

будуть придбаватися акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій такого товариства.

У разі коли на акції товариства, які придбаваються, накладено обмеження (обтяження), встановлене за договором, копія публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій також надається протягом п'яти робочих днів товариством особі, в інтересах якої встановлено обмеження (обтяження).

8. Акціонер — власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства через 10 робочих днів з дати надіслання товариством акціонером публічної безвідкличної вимоги переказує грошові суми за акції, що викуповуються (крім коштів за акції, обмеження (обтяження) в обігу яких встановлено за рішенням, вироком, ухвалою, постановою суду, органу державної влади чи його посадової особи), у депозит державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса, зазначеному у публічній безвідкличній вимозі про придбання акцій, та інформує про це Центральній депозитарій цінних паперів. Перерахування всього обсягу грошових сум у депозит державної нотаріальної контори або приватному нотаріусу є належним виконанням акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства його зобов'язання щодо оплати акцій, що придбаваються.

Центральний депозитарій цінних паперів зобов'язаний протягом одного робочого дня з дати отримання інформації про перерахування у депозит державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса грошових сум за акції, що викуповуються, надати державній нотаріальній конторі або приватному нотаріусу, зазначеному у публічній безвідкличній вимозі про придбання акцій, список осіб, у яких буде здійснено викуп, із зазначенням кількості акцій, які мають бути викуплені у кожної особи.

Зазначений список складається Центральним депозитарієм цінних паперів на підставі переліку акціонерів, які мають здійснити продаж належних їм акцій товариства, складеного відповідно до частини третьої цієї статті.

9. Центральний депозитарій цінних паперів протягом трьох робочих днів після отримання інформації про перерахування у депозит державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса грошових сум за акції, що викуповуються акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства, забезпечує в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, списання прав на відповідні акції з рахунків їх власників (крім акцій, обмеження (обтяження) в обігу яких встановлено за рішенням, вироком, ухвалою, постановою суду, органу державної влади чи його посадової особи) на рахунок акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства.

10. Придбання акцій акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства та продаж цих акцій акціонерами не потребує участі торговця цінними паперами та отримання ліцензії на здійснення валютних операцій або інших дозволів та погоджень державних органів.

11. Наявність обмежень (обтяжень) в обігу акцій публічного акціонерного товариства, встановлених за договором, не може бути перешкодою для здійснення обов'язкового продажу таких акцій акціонеру — власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства.

Публічна безвідклична вимога про придбання акцій акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства має вищий пріоритет. У разі наявності встановленого за договором обмеження (обтяження) акцій товариства, що належать іншим акціонерам, такі обмеження (обтяження) не впливають на право акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій придбати акції товариства, що належать іншим акціонерам товариства.

Державною нотаріальною конторою або приватним нотаріусом накладається заборона на відчуження грошових сум, отриманих під акціонера — власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства, відповідно до обмеження (обтяження) акцій товариства, встановленого за договором, на підставі таких документів, що надаються акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства:

- публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій;
- завіреної депозитарною установою документів про вид обмеження (обтяження), яке накладено на акції, що викуповуються;
- завіреної депозитарною установою інформації про прізвище, ім'я та по батькові (найменування) особи, в інтересах якої накладено обмеження (обтяження) на акції, що викуповуються.

Грошові суми, внесені у депозит державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса як такі, що належать акціонеру, акції якого придбаваються акціонером — власником 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства та перебувають у заставі, використовуються для заміни предмета застави без згоди заставодержателя.

Накладена заборона на відчуження грошових сум, внесених у депозит державної нотаріальної контори або приватного нотаріуса, знімається відповідно до умов договору, згідно з яким було встановлено обмеження (обтяження) на акції, які були викуплені.

12. У разі наявності обмежень (обтяжень) в обігу акцій публічного акціонерного товариства, встановлених за рішенням, вироком, ухвалою, постановою суду, органу державної влади чи його посадової особи, акціонер – власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства протягом десяти робочих днів з дати зняття такого обмеження (обтяження) має надіслати до товариства повідомлення про свій намір придбати акції та необхідність визначення ринкової вартості акцій товариства.

13. Витрати публічного акціонерного товариства, пов'язані з виконанням вимог цієї статті, здійснюються за рахунок акціонера – власника 95 і більше відсотків акцій такого товариства.

14. У разі коли акціонер – власник 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства на загальних зборах проголосував за прийняття рішення про зміну типу товариства з публічного на приватне, такий акціонер має обов'язково провести дії, передбачені частинами першою – тринадцятою цієї статті.

15. Якщо після завершення передбаченої цією статтею процедури обов'язкового продажу акціонерами акцій на вимогу акціонера – власника 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства такий акціонер став власником 10% відсотків акцій товариства, він зобов'язаний протягом трьох місяців після завершення зазначеної процедури прийняти рішення про зміну типу товариства з публічного на приватне.”;

б) частину першу статті 68 доповнити пунктом 4 такого змісту:

“4) про надання акціонеру – власнику 95 і більше відсотків акцій публічного акціонерного товариства права скористатися процедурою, передбаченою статтею 65¹ цього Закону.”.

II. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2015 року.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про прийняття за основу проекту Закону України
“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо підвищення рівня корпоративного управління в
акціонерних товариствах”

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є :

1. Прийняти за основу проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах” (реєстраційний номер _____), поданий Кабінетом Міністрів України.

2. Комітетові Верховної Ради України з питань промислової та інвестиційної політики доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням зауважень і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

**Голова
Верховної Ради України**

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах»

I. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» розроблено Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі - Комісія) на виконання пункту 1 Плану заходів щодо виконання у 2013 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.03.2013 № 157-р.

Згаданим пунктом передбачена необхідність розробки законопроекту щодо обов'язкового продажу акцій міноритарним акціонером на вимогу акціонера-власника 95 і більше відсотків акцій товариства.

Право міноритарних акціонерів вимагати від контролюючого акціонера викупу в них акцій, що зазначене, за справедливою ціною (sell-out) розглядається у міжнародному законодавстві у перозривному зв'язку із кореспондуючим правом витіснення (squeeze-out). Так, Директивою 2004/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо пропозицій про поглинання (ч.2 ст.15 та ч.2 ст.16) передбачено як право обов'язкового викупу (sell-out) за справедливою ціною акцій міноритарних акціонерів, так і право обов'язкового продажу (squeeze-out).

Необхідно зазначити, що в Законі України «Про акціонерні товариства» sell-out вже передбачений в статті 65 як обов'язок особи (осіб, що діють спільно), яка внаслідок придбання акцій товариства з урахуванням кількості акцій, які належать їй та її афілійованим особам, стала власником контрольного пакета акцій товариства (тобто пакет із більше ніж 50 відсотків простих акцій акціонерного товариства), протягом 20 днів з дати придбання запропонувати всім акціонерам придбати у них прості акції товариства.

Оскільки міжнародний досвід свідчить про можливість передбачення декількох порогових значень для застосування права обов'язкового викупу (sell-out) за справедливою ціною акцій міноритарних акціонерів, доцільним є передбачення Законом України «Про акціонерні товариства» запровадження аналогічно до передбаченого статтею 65 sell-out при придбанні контрольного пакета акцій товариства обов'язковості здійснення зазначених дій також при надутті пакету акцій у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій товариства, як додаткову проміжну ланку між розміром пакету, який надає право squeeze-out, якілі визначений у розмірі 95%, та існуючим у Законі України «Про акціонерні товариства» правом sell-out, у розмірі 50 %.

В той же час, у національному законодавстві на даний час повністю відсутнє врегулювання права витіснення (squeeze-out) та механізмів його застосування. Необхідність імплементації вимоги щодо існування в законодавстві України права squeeze-out, передбаченого Директивою

2004/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо пропозицій про поглинання, пов'язана, зокрема, з необхідністю виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Так, проблема належного врахування інтересів власників великих пакетів акцій і міноритаріїв шляхом обов'язкового продажу акцій у законодавстві багатьох країн значною мірою вирішується шляхом застосування прав на сквіз-аут (squeeze-out). У такому випадку мажоритарні акціонери при досягненні ними певного відсотку акцій (від 90% до 98%) набувають права вимагати від решти акціонерів продажу належних їм акцій. При цьому купівля-продаж акцій здійснюється за справедливою ціною.

Слід зазначити, що у випадку придбання акціонером певного пакету акцій (від 90 відсотків) дрібні акціонери повністю виключаються із процесів, які впливають на роботу компанії і прийняття рішень на зборах. Крім того, при зосередженні в руках одного акціонера крупного пакета акцій ліквідність міноритарного пакета може знизитися, і міноритаріям буде складно реалізувати свої акції за вигідною ціною на публічному ринку.

За наслідками проведеного Комісією аналізу звернень громадян України, які надходять до Комісії, необхідно зазначити наступне. Близько 90 % від кількості всіх звернень є зверненнями найменш захищених верств населення (пенсіонерів, дітей війни, малозабезпечених, інвалідів, тощо), які в процесі приватизації набули права власності на цінні папери різних акціонерних товариств. Як правило, такі особи володіють дрібними пакетами акцій, які складають близько 0,0001 - 0,01 % статутних капіталів товариств.

При цьому близько 75% таких звернень стосуються наступних проблемних питань:

- відсутність можливості приймати реальну участь в управлінні акціонерним товариством, оскільки не має достатньої кількості голосів для будь-якого впливу на рішення загальних зборів;
- відсутність можливості приймати участь в розподілі прибутку акціонерних товариств, оскільки не має достатньої кількості голосів для прийняття на загальних зборах відповідних рішень щодо розподілу прибутку;
- необхідність нести витрати на обслуговування рахунків в цінних паперах в депозитарних установах, які як правило перевищують сукупну номінальну вартість належного заявнику пакету акцій, або отриманого від такого пакету акцій прибутку у вигляді дивідендів;
- брак коштів на поїздку до міста проведення загальних зборів акціонерів товариства (за умови місцезнаходження товариства за межами населеного пункту в якому мешкає власник цінних паперів), як наслідок неможливість прийняти участь у загальних зборах, та гол осувати з питань порядку денного так, щоб отримати право обов'язкового викупу акцій.

Таким чином, на даний час в Україні створена ситуація, коли найменш захищені верстви населення (пенсіонери, дітей війни, малозабезпечені, інвалідів, тощо) не мають можливості користуватись правами, які надають цінні папери, та зобов'язані нести збитки від володіння такими цінними паперами.

Враховуючи викладене, норми законопроекту, які передбачають надання права примусового викупу акцій товариства власником, який володіє більшістю ніж 95% капіталу, дозволять вирішити вищезазначені проблемні питання.

Так, власники дрібного пакету акцій отримують можливість продати належні їм цінні папери за ринковою вартістю, та позбавляється обов'язку нести витрати за послуги депозитарних установ.

Таким чином процедура сквіз-аута направлена на захист міноритарного акціонера, якому пропонується продати належні йому акції за справедливою ціною.

При цьому, застосування процедури обов'язкового продажу акцій міноритарним акціонером акціонеру – власнику 95 і більше відсотків акцій товариства, у разі прийняття загальними зборами акціонерного товариства рішення про застосування зазначеної процедури, буде направлено на дотримання паритету у захисті інтересів міноритаріїв і мажоритаріїв, оскільки статтями 68–69 Закону України «Про акціонерні товариства» визначена процедура обов'язкового викупу акцій акціонерним товариством на вимогу міноритарних власників акцій.

Також, процедура сквіз-аута направлена на унеможливлення рейдерського захвату підприємств. Так, за захистом своїх порушених прав до суду може звернутися будь-який акціонер, навіть власник однієї акції, який буде незадоволений невеликим технічним отріхом у процедурі ухвалення рішень загальними зборами акціонерів, тощо. Після застосування рейдерська схема втягування акціонерного товариства у судові спори, які створюють перешкоди в управлінні підприємством. Запропонований механізм обов'язкового продажу акцій міноритарним акціонером акціонеру – власнику 95 і більше відсотків акцій унеможливіє такі випадки.

Щодо міжнародного досвіду застосування процедури обов'язкового продажу акцій «squeeze-out» необхідно зазначити наступне.

У Російській Федерації процедура сквіз-аута введена новою редакцією Закону «Про акціонерні товариства» (набув чинності з 01 липня 2006 року) і надається в якості права великому акціонерів, що являється на момент вступу в силу цієї редакції Закону власником 95 відсотків акцій відкритого товариства, або акціонерів, який стане після вступу в силу цієї редакції Закону власником 95 відсотків акцій відкритого товариства.

При цьому, Конституційний суд Російської Федерації визнав, що правила про вигіщення міноритаріїв, включені до закону «Про акціонерні товариства», не мають протиріч з конституцією Російської Федерації. Суд вказав, що вигіщення міноритаріїв переслідує законну мету: ефективніше управління компанією. Таке обмеження прав міноритарних акціонерів, на думку Конституційного суду Російської Федерації, не порушує конституцію, оскільки права переважної кількості акціонерів забезпечують «публічний інтерес в розвитку акціонерного товариства в цілому».

У Німеччині, Грузії власник понадіменше 95 відсотків акцій компанії, має право сквіз-аута з вилатого акціонерам, що залишилися, адекватної компенсації.

У Британії відповідно до закону про Компанії з 2006 року застосовується сквіз-аут. Це дає покупцеві, який вже придбав 90 відсотків акцій компанії право обов'язково викупити долю акціонерів, що залишилися.

В США цей поріг також дорівнюється 90 відсоткам, у Італії, Швеції – 98 відсоткам.

Законопроект пропонується передбачити введення до національного законодавства одного з інструментів захисту акціонерів – механізму обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу акціонера – власника 95 відсотків акцій товариства, який у випадку зміни типу акціонерного товариства з публічного на приватне зобов'язаний бути запропонованим власником 95 відсотків акцій такого товариства.

2. Мета і шляхи досягнення

Метою розробки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» є підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах шляхом:

- удосконалення механізму визначення ринкової вартості емісійних цінних паперів;

- запровадження механізму зобов'язання власника пакету акцій акціонерного товариства у розмірі більше ніж 75 відсотків простих акцій, запропонувати всім акціонерам цього товариства придбати у них прості акції,

- передбачення можливості прийняття загальними зборами акціонерного товариства рішення про право запровадження механізму обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу акціонера – власника 95 відсотків акцій товариства, який у випадку зміни типу товариства з публічного на приватне є обов'язковим до застосування.

3. Правові аспекти

Правовідносини у цій сфері регулюються Цивільним кодексом України, Законами України «Про акціонерні товариства» та «Про забезпечення шимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», «Про нотаріат», а також іншими законодавчими та нормативно-правовими актами в цій галузі.

Реалізація проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» потребує внесення змін до нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» не потребує додаткових матеріальних та інших витрат з Державного бюджету України.

5. Попитів заінтересованих органів

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в

акціонерних товариствах» стосується інтересів наступних органів державної влади:

- Міністерства фінансів України;
- Міністерства економічного розвитку і торгівлі України;
- Міністерства юстиції України;
- Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва.

Міністерство фінансів України та Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва погодили законопроект без зауважень. Міністерство юстиції України погодило законопроект із зауваженнями щодо певних аспектів вимогам нормопроектувальної техніки, які враховано. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України погодило законопроект із зауваженням, яке не враховано.

6. Регіональний аспект

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» не стосується питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

6-1. Запобігання дискримінації

У проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» відсутні положення, які містять ознаки дискримінації. Зазначений законопроект не потребує проведення громадської антидискримінаційної експертизи.

7. Запобігання корупції

У проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики виникнення корупційних правопорушень. Зазначений законопроект не потребує проведення громадської антикорупційної експертизи.

8. Громадське обговорення

З метою отримання зауважень і пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» текст законопроекту оприлюднено на офіційному сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в мережі Інтернет - www.nssmf.gov.ua.

9. Поліція соціальних партнерів

Проект акту не стосується соціально-трудової сфери.

10. Оцінка регуляторного впливу

Реалізація регуляторного акта буде сприяти підвищенню захисту прав та інтересів акціонерів та удосконаленню корпоративного управління в акціонерних товариствах.

11. Прогноз результатів

Прийняття акту сприятиме підвищенню рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах, захисту прав та інтересів інвесторів та адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Голова Комісії

Д. Тсвєтков